อาการเร่งด่วนที่ต้องรีบพาทารกมาพบ

1. ทารกหยุดหายใจหรือมีสิ่งอุดกั้นทางเดินหายใจ สังเกตได้โดยจะไม่พบการขยับขึ้น-ลงทรวงอกตามจังหวะการหายใจ ทารกร้องไห้และไอเพื่อกำจัดสิ่งแปลกปลอมให้หลุดออก แต่หากสิ่งแปลกปลอมอยู่ลึกลงไปมาก ทารกจะมีอาการอ่อนเพลีย ไอไม่ออก ร้องไห้ไม่มีเสียง และไม่รู้สึกตัว
2. ทารกมีอาการหายใจลำบาก สังเกตได้จากทารกจะหายใจแรงและเร็ว หายใจเสียงดังร่วมกับหายใจเฮือก มีเสียงครืดคราดระหว่างการหายใจ
3. ทารกมีภาวะซีดหรือภาวะเขียว สังเกตได้จากสีผิว ริมฝีปาก ลิ้น และเล็บ มีสีเขียวคล้ำปนม่วงหรือน้ำเงิน ซึ่งโดยทั่วไปตำแหน่งเหล่านี้มักมีสีเลือดฝาดอมชมพูระเรื่อ
4. ทารกไม่รู้สึกตัว

สแกนเพื่อประเมินความพึงพอใจ
หลังจากอ่านสื่อความรู้ด้านสุขภาพฉบับนี้

จัดทำโดย
ทพญ.กนกอร ตันติพาณิชย์กูล

ที่ปรึกษา
ทพ.นิวัฒน์ พันธ์ไพศาล
ทพญ.นราวัลลภ์ เชี่ยววิทย์
ทพ.ศิริชัย ธรรมชาติอารี

สนับสนุนการพิมพ์โดย
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ตรวจสอบเนื้อหาครั้งล่าสุด ปี พ.ศ. 2564
รหัสหน่วยงาน DD

สงวนลิขสิทธิ์โดย พรบ.การพิมพ์ 2537

แผ่นพับสุขภาพออนไลน์

สร้างเสริมสุขภาพศิริราช (สสศ.)

หน่วยพิมพ์โรงพยาบาลศิริราช 3624/3,000 แผ่น/ก.พ.65/99980/Mat.10040379/3060/Mo.

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

การดูแลทารกที่มีภาวะปากแหว่ง เพดานโหว่

การให้นมขวด
การทำความสะอาดช่องปาก
เครื่องมือจัดรูปร่างจมูกและสันเหงือก
อาการเร่งด่วน

งานทันตกรรม
โรงพยาบาลศิริราช

SIPI DD1008164

ท่าทางการให้นมแก่ทารกที่มีภาวะปากแหว่ง เพดานโหว่

1. อุ้มให้ลำตัวของทารกตั้งขึ้นราว 45 องศาหรือจัดท่าทางให้อยู่ในท่านั่งหลังตรง 90 องศา
2. ขณะดูดนมทารกจะดูดกลืนลมเข้าไปได้มากกว่าเด็กทั่วไปทำให้ท้องอืด ดังนั้นจึงควรอุ้มเรอบ่อยๆ
3. หมั่นสังเกตอาการของทารกอย่างสม่ำเสมอระหว่างที่ป้อนนม หากมีอาการนมเอ่อล้นออกนอกช่องปาก ไม่ยอมกลืนนม สำลักนม หอบเหนื่อย หรือดูไม่สบายตัว ให้หยุดพักการป้อนนมสักครู่ และรอให้ทารกกลืนน้ำนมในปากลงไปจนหมดจึงค่อยป้อนนมต่อ

รูปที่ 1 แสดงท่าทางการอุ้มให้นมทารก
ที่มา : ทพญ.กนกอร ตันติพาณิชย์กูล

การดูแลความสะอาดช่องปากหลังให้นม

1. ให้ใช้ผ้าอ้อมหรือผ้ากอซชุบน้ำต้มสะอาดที่เย็นแล้วเช็ดบริเวณจมูก ริมฝีปาก สันเหงือก และเพดานปาก เน้นย้ำบริเวณรอบๆ รอยแยกให้สะอาด
2. หากริมฝีปากรอบๆ รอยแยกเริ่มแห้งแตก สามารถใช้วาสลีนทาบริเวณริมฝีปากเพื่อช่วยกักความชุ่มชื้นให้แก่ริมฝีปากได้

เครื่องมือจัดรูปร่างจมูกและสันเหงือก

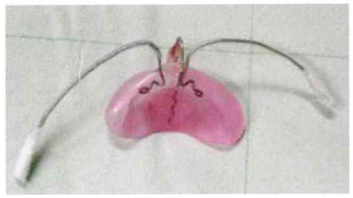

รูปที่ 2 แสดงเครื่องมือจัดรูปร่างจมูกและสันเหงือก
ที่มา : ทพญ.กนกอร ตันติพาณิชย์กูล

1. เครื่องมือจัดรูปร่างจมูกและสันเหงือกและแถบคาดริมฝีปากมีหน้าที่ช่วยดึงรั้งริมฝีปากและสันเหงือกที่แยกออกจากกันให้เข้าใกล้กัน ช่วยให้รอยแยกแคบลงช่วยปรับแต่งรูปร่างของกระดูกอ่อนจมูกให้ใกล้เคียงปกติ และดึงรั้งริมฝีปากบนให้ยาวขึ้น
2. ทารกควรได้รับการใส่เครื่องมือโดยเร็วที่สุดหลังคลอด ช่วงที่สามารถปั้นแต่งกระดูกอ่อนของจมูกได้ดีที่สุดคือช่วงอายุ 3-4 สัปดาห์ หรืออย่างช้าไม่เกิน 6 สัปดาห์
3. ทารกที่ใส่เครื่องมือช้าหลังอายุ 3 เดือนไปแล้วมักปฏิเสธเครื่องมือทำให้รูปร่างจมูกและริมฝีปากไม่ได้สัดส่วน ไม่สวยงาม มีแผลเป็นขนาดใหญ่ มีการฉีกขาดของแผล หรือแผลปริแยกออกได้
4. หลังใส่เครื่องมือทารกอาจมีอาการรำคาญซึ่งแสดงออกโดยการร้องไห้หรือไม่ยอมดูดนม โดยทั่วไปแล้วทารกมักจะปรับตัวได้ในไม่ช้า ในวันนัดมาใส่เครื่องมือครั้งแรกทันตแพทย์จะนัดในเวลามื้อนมพอดีเพื่อให้ทารกรู้สึกหิวเมื่อใส่เครื่องมือและให้ทารกทดลองดูดนมทารกจะยอมรับเครื่องมือได้ง่ายขึ้น
5. ข้อแนะนำการใช้งาน
   - ทารกที่มีภาวะปากแหว่งให้ใส่เครื่องมือตลอดเวลาช่วงก่อนเข้ารับการเย็บริมฝีปาก
   - ทารกที่มีภาวะเพดานโหว่เพียงอย่างเดียว หากทารกยอมรับเครื่องมือให้ใส่เครื่องมือให้นานที่สุดเท่าที่ทำได้ แต่หากทารกไม่ยอมรับเครื่องมือให้ใส่เครื่องมือเฉพาะเวลามื้ออาหาร
6. ควรถอดเครื่องมือมาล้างทำความสะอาดวันละ 1-2 ครั้งด้วยน้ำสะอาดใช้แปรงสีฟันร่วมกับสบู่อ่อนขัดคราบนมออก ไม่ควรใช้ยาสีฟัน เพราะยาสีฟันบางชนิดมีผงขัดที่มีความหยาบซึ่งอาจไปขูดขีดเครื่องมือให้เป็นรอยถลอกได้ และไม่ควรใช้น้ำร้อนทำความสะอาดเครื่องมือ เพราะจะทำให้เครื่องมือบิดเบี้ยวเปลี่ยนรูปร่างไปได้
7. ผลข้างเคียงจากการใส่เครื่องมือ ได้แก่ การระคายเคือง เป็นรอยแดง มีอาการเจ็บ หรือเป็นแผลจากเครื่องมือกดทับพบได้บ่อยที่บริเวณสันเหงือกด้านหน้า และผิวหนังบริเวณรูจมูก โดยทั่วไปทันตแพทย์จะนัดทารกมาตรวจดูแผลหลังใส่เครื่องมือในวันรุ่งขึ้นหลังได้รับเครื่องมือเพื่อกรอแก้ไขจุดที่ทำให้เกิดอาการระคายเคือง และปรับแต่งเครื่องมือให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสม และใส่สบาย
8. การแกะแถบคาดริมฝีปากและเทปให้แกะอย่างเบามือ ใช้วาสลีนทาบริเวณเทปก่อนแกะ เนื่องจากเทปที่ใช้ค่อนข้างเหนียวประกอบกับผิวทารกยังบอบบาง หากใช้แรงดึงเทปออกจากผิวทารกอย่างรวดเร็วหรือรุนแรงจะพบรอยถลอก มีเลือดซึม และมีอาการเจ็บแสบผิวตามมาได้
9. อาจพบผดผื่นบริเวณที่แปะเทปและแถบคาดริมฝีปากได้ในทารกบางราย เนื่องจากความอับชื้น การระบายอากาศของผิวหนังไม่เพียงพอ แนะนำให้เปลี่ยนตำแหน่งที่แปะเทปใหม่สลับกันไปเรื่อยๆ เพื่อช่วยระบายอากาศที่ผิวหนัง
10. หากทารกมีอาการแพ้เทปควรปรึกษาแพทย์เพื่อได้รับการรักษาอาการแพ้